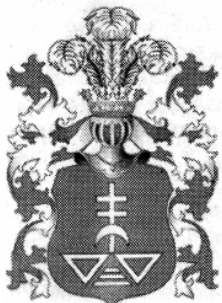

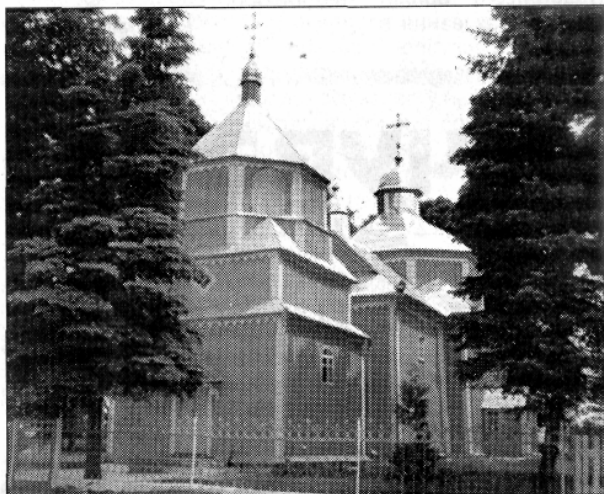
Михайло Корженевський.

Власник міста і меценат храмів

Видатний експерт з історії польського помісного права Роман Афтаназі досі є чи не єдиним біографом родини Корженевських (Korzeniewski, Korzeniowski), яка належала до офіційно затвердженого переліку дворянства Волинської губернії. З монографій Афтаназі відомо, що батько Михайла – Леонтій (Леон, помер у 1785 р.) був губернатором жовківським і йому на теренах Білорусі належало чимало власності. Їх родинний маєток був у Пінську. В 1799 р. Костянтин Данилович Потоцький продає свою березенську власність його сину – Михайлу Корженевському (1760-1855), який з цього часу протягом півстоліття володіє містечком Березне, селами Сільце, Теклівка, Поляни, Балашівка, йому також належало багато орної землі, луки і великі масиви лісу.

Яким же був Михайло Корженевський? Чим запам'ятався і чим прислужився місту і тим невеликим селам, якими володів? Поміщик титулував себе генералом, хоча в дійсності мав цивільний чин статського радника (чин 5-го розряду, який відповідав військовому чину бригадира, на той час відміненому; це було проміжне звання між полковником і генерал-майором). Відомо, що був тричі одруженим, але власних дітей не мав. Свої немалі статки збільшив за рахунок приданого своїх жінок. Першою його дружиною була Ганна Глембіцька, після смерті якої він оженився на її рідній сестрі – вдові Ледуховській. Розпродав-

ши свою білоруську власність, спочатку оселився в Березному. Тут буде скромний по мірках того часу палац (фото праворуч). Але після третього шлюбу переїжджає в с. Кодня під Житомир, де його дружина Анна Богатко мала чудовий маєток. Прекрасний палацовий комплекс стояв неподалік Бердичівського тракту.

Будучи власником Березного, М. Корженевський турбується про те, щоб місто виглядало пристойно. Бажаючи збагатитись, головну увагу звертає на євреїв і в 1809 р. запрошує зі Століна до Березного рабина Міхеля Печеніка. За тих часів хасидизм був у повному розквіті, і поміщик розумів, що за рабином потягнуться євреї. Корженевський дав йому землю, допоміг побудувати дім. Саме від рабина Міхеля розпочинаєть-

ся династія березнівських рабинів, яка налічувала 7 поколінь. Надавав хасидам значні пільги, зокрема звільнив їх від податків, міркуючи таким чином поліпшити становище міста і міської казни, яка поповнювалася переважно не від виробництва, а від торгівлі, що була основним заняттям євреїв. Завдяки євреям поступово Березне перетворюється на важливий торговельний центр, в якому щорічно тричі на рік відбуваються великі триденні ярмарки.

Корженевський був щедрим меценатом. З його іменем пов'язане будівництво римо-католицького костелу Святого Каєтана в місті. На той час старий дерев'яний храм не вмщав прихожан. В 1813-1817 роках Михайло Леонтійович і його третя дружина Анна Богатко будують новий мурований костел в стилі ампір, а зі старого було зроблено каплицю. Кам'яний костел мав вражаючі розміри: висота - 11 м, ширина - 13 м, довжина - 25 м. І всередині, і зовні костел був повний архітектурних оздоб. На жаль, ця святиня не пережила антицерковну політику радянської влади. Костел підірвали в 1963 р.

Будучи римо-католиком, Михайло Корженевський фінансував будівництво також православних храмів, дбаючи про духовні потреби жителів міста і сіл, якими він володів. У 1842 р. фінансує будівництво православної церкви Святого Михайла в с. Поляни. В 1845 р. будує кам'яний храм Святого Миколая в Березному. Пожертву на землю приходів дає ще у 1822 році. На основі цієї пожертви приход мав право на рубку лісу на паливо і для будівництва. Пізніше цей привілей був відмінений його наступником Михайлом Малинським. Обидва храми діють і тепер.

В 1848 р. будує камінну церкву Різдва Пресвятої Богородиці на Сельці. Храм зруйнував радянський авіаційний снаряд в липні 1941 р., а в 1957 р. його розібрали на цеглу.

В 1850 р. фінансує будівництво православного храму Івана Богослова в с. Балашівка (на фото внизу). Святиня діюча дотепер.

Михайло Корженевський помер у 1855 році у віці 95 років. Роман Афтаназі вказує на те, що його тіло було поховане в Березному, в збудованому ним костелі. Склеп біля храму був осквернений за вказівкою тогочасних керманців міста в уже радянський час. Що сто-

сується палацу Корженевського, то старі люди розповідали (а їм розповідали їх батьки), що Малинський майже задарма продав маєток земству під лікарню ще у 80-х роках 19 століття. Перед війною будівля палацу була частково перероблена. Сьогодні про колишній панський маєток в місті нагадує та частина центральної районної лікарні, де розміщене дитяче відділення.

Ще за життя Корженевський ревно дбав про свою близьку і далеку родину. І після його смерті родини Ледуховських, Глембіцьких і Малинських сильно розбагатіли. Коднинський маєток дістався Аполонові Ледуховському. Черняхівський одержали Глембіцькі - цей маєток знаходився за Житомиром по дорозі до Овруча. Аделя Ледуховська за гроші, дані щедрою рукою дядька, в 50-х рр. купила великий Волочиський маєток. Племінник Корженевського Михайло Малинський після смерті дядька успадкував березнівські володіння, які на той час оцінювались у 2 475 375 злотих. Джон Малинський (брат Михайла Малинського) отримав Більче, Невіркив, Дорогобуж, Кулеже на Волині.

Березнівчани пам'ятали про власника міста і одна з центральних вулиць в 30-х роках минулого століття носила ім'я Корженевського (уже в радянський час її перейменували на вул. Рози Люксембург, потім 1 травня). З часів незалежності вулиця носить ім'я Миколи Буховича.

На превеликий жаль, про колишнього власника міста і мецената православних храмів сьогодні в місті немає жодних згадок. І парафіяни збудованих ним святинь в своїй більшості нічого не знають про їх фундатора. А шкода... Постаць Михайла Корженевського може бути прикладом для сучасних можновладців і багатьох православних парафіян, які часто між собою фанатично вирішують: чия віра і церква є «правильною», забуваючи про те, що протягом століть душа віруючого залишається незмінною в своїй любові до Бога...

Наталія ТРОХЛЮК,
директор районного краєзнавчого музею.